

Σχεδιασμός και θέσπιση Εθνικού Κατώτατου Μισθού στην Κύπρο

Εισηγήσεις Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου

Η πολιτική εισαγωγής Εθνικού Κατώτατου Μισθού (ΕΚΜ) είναι ένα επίκαιρο θέμα για το οποίο οικονομολόγοι, πολιτικοί και κοινωνικοί εταίροι παραθέτουν αντικρουόμενα επιχειρήματα και στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα του ως κοινωνικό μέτρο προστασίας των χαμηλά αμειβόμενων εργαζομένων, και τις αρνητικές επιπτώσεις στην γενικότερη οικονομία.

Οι οικονομικές θεωρίες που αφορούν στην αγορά εργασίας (η οποία εμπεριέχει ατέλειες - market imperfections) εξάγουν διαφορετικά αποτελέσματα και επιπτώσεις από την υιοθέτηση/αναθεώρηση του κατώτατου μισθού, αναλόγως των συνθηκών της αγοράς εργασίας (οι οποίες καθορίζουν την ελαστικότητα της προσφοράς και της ζήτησης), καθώς και των ιδιοτεροτήτων του κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας αλλά και της κάθε χώρας. Συνεπώς, είναι λογικό τόσο τα θετικά αποτελέσματα όσο και οι αρνητικές επιπτώσεις από την υιοθέτηση ΕΚΜ να διαφέρουν από χώρα σε χώρα αλλά και αναλόγως του σταδίου στο οποίο βρίσκεται μια οικονομία στον οικονομικό κύκλο.

Πέραν όμως της οικονομικής πτυχής του θέματος, η υιοθέτηση ΕΚΜ έχει θεσμοθετηθεί σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες τις τελευταίες δεκαετίες και πλέον θεωρείται ως ένα σημαντικό κοινωνικό μέτρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την προστασία των χαμηλά αμειβόμενων εργαζομένων. Σε κάποιες χώρες ο ΕΚΜ θεσμοθετήθηκε πριν από αρκετά χρόνια, όπως στην Ολλανδία το 1969 ενώ σε άλλες αυτό έγινε πολύ πρόσφατα όπως στην Γερμανία το 2015. Επί του παρόντος, 21 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν θεσμοθετημένο κατώτατο μισθό ενώ στα υπόλοιπα 6 (συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου) υπάρχουν παρόμοιες ρυθμίσεις μέσω συλλογικών συμβάσεων και άλλων ρυθμίσεων. Επομένως με τον ένα ή άλλο τρόπο ο θεσμός του κατώτατου μισθού χρησιμοποιείται ως κοινωνικό μέτρο προστασίας των χαμηλόμισθων εργαζομένων. Φυσικά, το επίπεδο κατώτατου μισθού καθώς και οι συναφείς πρόνοιες του συστήματος διαφέρουν από χώρα σε χώρα.

Πρόσφατες εξελίξεις

Τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στην Κύπρο, τα τελευταία χρόνια συζητείται πιο έντονα η θεσμοθέτηση κατώτατων μισθών. «Τον Νοέμβριο του 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διακήρυξαν τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων με στόχο να υλοποιήσουν την υπόσχεση της Ευρώπης για ευημερία, πρόοδο και σύγκλιση και να καταστήσουν την κοινωνική Ευρώπη πραγματικότητα για όλους. Σύμφωνα με την αρχή 6 του πυλώνα, η οποία έχει τίτλο «Μισθοί», θα πρέπει να διασφαλίζονται επαρκείς ελάχιστοι μισθοί και ο καθορισμός των μισθών να γίνεται με τρόπο διαφανή και προβλέψιμο, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και με σεβασμό της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων. Με το στρατηγικό θεματολόγιο για την περίοδο 2019-2024, το οποίο συμφωνήθηκε στο

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2019, ζητήθηκε η εφαρμογή του πυλώνα σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο»¹. Σε συνέχεια αυτής της εξέλιξης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Οδηγίας για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 29 Οκτωβρίου 2020. Σε ψήφισμα που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2020, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπογράμμισε ότι η Οδηγία για επαρκείς μισθούς οφείλει να συμβάλει στην καταπολέμηση της φτώχειας των εργαζομένων και στην προαγωγή των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Στην Κύπρο, από το 2018 έχει αρχίσει διαβούλευση της κυβέρνησης με τους κοινωνικούς εταίρους για θέσπιση του ΕΚΜ. Εντός του 3^{ου} τριμήνου του 2018 ακολούθησε και η κατάρτιση πλάνου υλοποίησης για το οποίο ζητήθηκε τεχνική βοήθεια από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας. Σε γενικές γραμμές όπως διαφαίνεται υπάρχει η συναίνεση μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων για προώθηση της υιοθέτησης του ΕΚΜ εντός του 2022.

Σε πρόσφατη δημοσίευση δοκιμίου σχετικά με την υιοθέτηση ΕΚΜ, μέσω του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών, ο Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Λούης Χριστοφίδης εξετάζει πιθανές μορφές ενός συστήματος ΕΚΜ καθώς και το επιθυμητό επίπεδο των υπό συζήτηση μισθών².

Στόχοι πολιτικής ΕΚΜ

Υπό το φως των πιο πάνω, ο **βασικός στόχος της υιοθέτησης ΕΚΜ θα πρέπει να είναι η διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης στους εργαζομένους (μέσω της προστασίας τους από χαμηλούς μισθούς), χωρίς όμως να διακυβεύεται η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και να δημιουργούνται άλλες στρεβλώσεις των οποίων οι αρνητικές επιπτώσεις είναι μεγαλύτερες από τα οφέλη της υιοθέτησης ΕΚΜ.**

Για την επίτευξη του πιο πάνω στόχου, ο θεσμός του ΕΚΜ από μόνος του δεν είναι αρκετός καθώς το κόστος διαβίωσης είναι εξίσου σημαντικός παράγοντας, ο οποίος επηρεάζει σημαντικά την αγοραστική δύναμη (δηλ. τους πραγματικούς μισθούς) των χαμηλά αμειβόμενων εργαζομένων. Επομένως ο ΕΚΜ θα μπορούσε να συνδυάζεται με άλλες μεταρρυθμίσεις και διορθωτικά μέτρα σχετικά με στρεβλώσεις και διαρθρωτικά προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά το κόστος διαβίωσης, για καλύτερη αποτελεσματικότητα ως προς την επίτευξη του πιο πάνω στόχου.

Ένας άλλος σημαντικός στόχος είναι η μείωση της φτώχειας για τους εργαζόμενους και τους εξαρτημένους τους. Ο συγκεκριμένος στόχος όμως δύναται να υπονομευθεί σε περίπτωση όπου η υιοθέτηση ΕΚΜ προκαλέσει μείωση στην απασχόληση και συνεπώς αύξηση της ανεργίας. Σε αυτή την

¹ Απόσπασμα από την Πρόταση Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

² Louis N. Christofides (2021) “Edging towards a national minimum wage? Initial context, recent developments and the road ahead”,

https://www.ucy.ac.cy/erc/documents/%CE%94%CE%9F%CE%A0_2021/%CE%94%CE%9F%CE%A0_05-2021.pdf

περίπτωση, η φτώχεια δύναται να αυξηθεί λόγω της αύξησης της ανεργίας παρά την αύξηση των μισθών.

Περαιτέρω, με την υιοθέτηση ΕΚΜ καλύπτονται πλέον όλα τα επαγγέλματα (ή τουλάχιστον τα περισσότερα) και έτσι επιτυγχάνεται μείωση της ανισότητας στο χαμηλότερο άκρο της μισθολογικής κατανομής, καθώς προστατεύονται και ομάδες εργαζομένων με μικρή διαπραγματευτική δύναμη.

Πέραν των πιο πάνω, συνήθως αναφέρονται ως πιθανά/θεωρητικά οφέλη από τη υιοθέτηση ΕΚΜ, η παροχή κινήτρου στους εργαζομένους για αύξηση της παραγωγικότητας και η μείωση στην υποδήλωση μισθών.

Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις από την υιοθέτηση ΕΚΜ

Εκτός από τον κοινωνικό ρόλο και τα πιθανά οφέλη από την υιοθέτηση ΕΚΜ θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις και στρεβλώσεις στην οικονομία τόσο κατά τον αρχικό καθορισμό των βασικών παραμέτρων του σχεδιασμού του ΕΚΜ, όσο και κατά την μετέπειτα περιοδική αναπροσαρμογή του επιπέδου του.

Η βασικότερη παράμετρος στο θεσμό του ΕΚΜ είναι ο καθορισμός του επιπέδου του. **Ενδεχόμενος καθορισμός ή αναθεώρηση του σε αδικαιολόγητα ψηλό επίπεδο, πιθανόν να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία αλλά και να επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα από τους βασικούς του στόχους.**

Η πιο σημαντική αρνητική επίπτωση που ενδέχεται να προκληθεί από την υιοθέτηση υψηλού ΕΚΜ είναι η μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας από την αύξηση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων αφού η θεσμοθέτηση ΕΚΜ πιθανώς να δημιουργήσει αυξητικές πιέσεις μισθών και στους ψηλότερα αμειβόμενους εργαζομένους. Η αύξηση του λειτουργικού κόστους σε τέτοια περίπτωση επηρεάζει περισσότερο τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με κίνδυνο την μείωση της δραστηριότητάς τους και του αριθμού τους.

Περαιτέρω, το επιχείρημα ότι η αγοραστική δύναμη των εργαζομένων αυξάνεται και συνεπώς αυξάνεται η κατανάλωση και οικονομική δραστηριότητα, ενδέχεται να υπονομευτεί από πιθανές πληθωριστικές πιέσεις που μπορεί να προκύψουν από γενικευμένες μισθολογικές αυξήσεις (δηλ. από ντόμινο αυξήσεων και σε πιο ψηλές μισθολογικές κλίμακες) αν ο ΕΚΜ καθοριστεί σε πολύ ψηλό επίπεδο. Επίσης στην περίπτωση μικρών ανοικτών οικονομιών όπου το εμπορικό ισοζύγιο είναι αρνητικό, τα πολλαπλασιαστικά οφέλη στην εγχώρια οικονομία από την πιθανή αύξηση της κατανάλωσης θα είναι μικρότερα.

Επίσης, ο κίνδυνος μείωσης της απασχόλησης και η αύξηση της ανεργίας έχουν υποδειχτεί από πολλές θεωρητικές αλλά και εμπειρικές μελέτες, αν και οι

περισσότερες υποστηρίζουν ότι οποιαδήποτε επίπτωση στην απασχόληση αναμένεται να είναι περιορισμένη ή τουλάχιστον να επηρεάζει μόνο συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού όπως οι χαμηλά ειδικευόμενοι και ανειδίκευτοι εργαζόμενοι. **Περαιτέρω, στην περίπτωση ανοικτών οικονομιών, οι οποίες βασίζονται στον τομέα των υπηρεσιών όπως η Κύπρος, οι πιο πάνω αρνητικές επιπτώσεις ενδέχεται να είναι εντονότερες.**

Πέραν των πιο πάνω, η υιοθέτηση ΕΚΜ πιθανώς να οδηγήσει σε αύξηση της αδήλωτης εργασίας με χαμηλότερους μισθούς από τον ΕΚΜ, υπονομεύοντας έτσι τον πρωταρχικό του στόχο.

Τέλος, η πρακτική εφαρμογή, εποπτεία και επιβολή του ΕΚΜ συνεπάγονται με διοικητικό κόστος και επιπρόσθετο **φόρτο εργασίας για τον δημόσιο τομέα και το δικαστικό σύστημα.**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρόταση της στις 28 Οκτωβρίου 2020 για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθιστά ως προς τις αρνητικές επιπτώσεις καθώς θεωρεί ότι αυτές αναμένεται να είναι περιορισμένες. Παρόμοια συμπεράσματα εξάγει και η μελέτη από τον Arindrajit Dube το 2019³, η οποία συγκρίνει αποτελέσματα από διάφορες μελέτες για διαφορετικές χώρες σχετικά με τις επιπτώσεις των κατώτατων μισθών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα οφέλη αλλά και τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις, **ο προσεχτικός και αντικειμενικός σχεδιασμός του ΕΚΜ είναι σημαντικός για την επίτευξη του κοινωνικού ρόλου του ΕΚΜ χωρίς αρνητικές επιπτώσεις.**

Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, με αφετηρία τους στόχους υιοθέτησης ΕΚΜ στην Κύπρο και αναγνωρίζοντας τις διάφορες παραμέτρους και ιδιαιτερότητες που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ελαχιστοποίηση των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΚΜ, παραθέτει τις πιο κάτω εισηγήσεις:

1. Μονοεπίπεδο σύστημα κατώτατων μισθών

- ✓ Υιοθέτηση μονοεπίπεδου συστήματος κατώτατων μισθών για όλη την οικονομία

Ο βασικός στόχος του ΕΚΜ μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα μέσω ενός επιπέδου κατώτατου μισθού για όλη την οικονομία καθώς η πρακτική εφαρμογή του είναι πιο αποτελεσματική χωρίς σημαντική επιβάρυνση στο κράτος και στις επιχειρήσεις με επιπρόσθετο κόστος και διοικητικό φόρτο. Η υιοθέτηση πολλαπλών επιπέδων κατώτατων μισθών δύναται να καταστήσει την πρακτική του εφαρμογή και εποπτεία δύσκολη έως αδύνατη, λαμβάνοντας υπόψη και το ήδη επιφορτισμένο δικαστικό σύστημα και δημόσιο τομέα. Επιπρόσθετα, το μονοεπίπεδο σύστημα είναι πιο απλό και εύκολα κατανοητό σε όλους τους

³ Arindrajit Dube (2019) “Impacts of minimum wages: review of the international evidence”

εμπλεκόμενους και μπορεί να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς για τον καθορισμό ενδεικτικών κατώτατων μισθών μέσω των εκάστοτε συλλογικών συμβάσεων. Όπως και για τον ΕΚΜ, ένα απλοποιημένο και μονοεπίπεδο σύστημα κατώτατων μισθών ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας θα ήταν προτιμότερο να εφαρμόζεται και στις συλλογικές συμβάσεις (αντί των 180 περίπου διαφορετικών ανά επάγγελμα/θέση που υπάρχουν σήμερα). Εντούτοις, όπως εφαρμόζεται και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, ενδέχεται να είναι αναγκαίος ο καθορισμός διαφορετικών κατώτατων μισθών για συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων με χαμηλή παραγωγικότητα όπως οι νεοεισερχόμενοι και οι μαθητευόμενοι.

2. Εξαιρέσεις και άλλες ρυθμίσεις

Παραδείγματα εξαιρέσεων/ρυθμίσεων:

- ✓ Νεοεισερχόμενοι ή μαθητευόμενοι
- ✓ Επαγγέλματα για τα οποία υπάρχουν εξειδικευμένες ρυθμίσεις όπως τους εργάτες στην γεωργία και τους οικιακούς βοηθούς
- ✓ Οικονομική παροχή σε είδος

Η υιοθέτηση ενός επιπέδου ΕΚΜ θεωρείται αναπόφευκτο να χρήζει κάποιων εξαιρέσεων ή ρυθμίσεων. Παραδείγματα όπου ενδέχεται να προκύπτει τέτοια ανάγκη είναι η περίπτωση των νεοεισερχομένων ή μαθητευόμενων, τα επαγγέλματα για τα οποία υπάρχουν εξειδικευμένες ρυθμίσεις όπως τους εργάτες στη γεωργία και τους οικιακούς βοηθούς και για την οικονομική παροχή σε είδος. Οι ειδικές περιπτώσεις όμως θα πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο για την εύρυθμη εφαρμογή του ΕΚΜ και να εφαρμόζονται όπου υπάρχει πραγματική ανάγκη και όχι για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων και υποσυνόλων του πληθυσμού.

3. Καταλληλότερη περίοδος έναρξης ΕΚΜ

- ✓ Περίοδοι πλήρους απασχόλησης είναι ευνοϊκές για την υιοθέτηση ΕΚΜ. Η υιοθέτηση ΕΚΜ την παρούσα περίοδο θα πρέπει να γίνει πολύ προσεχτικά λαμβάνοντας υπόψη τις παραμέτρους που έχουν επηρεαστεί από την υγειονομική κρίση

Η εφαρμογή ΕΚΜ σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης μπορεί να παρέχει σημείο αναφοράς για μετέπειτα αναθεωρήσεις και έτσι θεωρείται ότι τέτοιες περίοδοι είναι ευνοϊκές για υιοθέτηση ΕΚΜ για πρώτη φορά. Επίσης, σε τέτοιες περιόδους υπάρχει μικρότερος κίνδυνος για απολύσεις/παράνομη εργοδότηση προσωπικού από τις επιχειρήσεις. Στο παρόν στάδιο, οι συνθήκες δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι είναι σταθερές καθώς διανύουμε μια πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση η οποία έχει προκαλέσει σοβαρές αναταράξεις στις οικονομίες παγκόσμια. Με αυτά τα δεδομένα, η υιοθέτηση ΕΚΜ αυτή τη περίοδο θα πρέπει να γίνει πολύ προσεχτικά λαμβάνοντας υπόψη τις παραμέτρους που έχουν επηρεαστεί από την υγειονομική κρίση.

4. Καθορισμός αρχικού επιπέδου (ύψους) ΕΚΜ

- ✓ Ισορροπημένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των εργαζομένων και τους οικονομικούς παράγοντες και δεδομένα
- ✓ Σχετικά χαμηλό αρχικό επίπεδο ΕΚΜ
- ✓ Σαφή κριτήρια θα πρέπει να καθοδηγούν τον καθορισμό του επιπέδου του ΕΚΜ
- ✓ Ψηλότερος ΕΚΜ από το ΕΕΕ, έτσι ώστε να παρέχεται το κίνητρο για απασχόληση

Ο καθορισμός του αρχικού επιπέδου του ΕΚΜ καθώς και μετέπειτα αναπροσαρμογές του εμπεριέχουν αρκετές προκλήσεις. Όπως συστήνει και ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας απαιτείται μια ισορροπημένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη, αφενός, τις ανάγκες των εργαζομένων και, αφετέρου, τους οικονομικούς παράγοντες και δεδομένα. Η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αυτών των δύο παραμέτρων είναι ουσιαστική για να εξασφαλιστεί ότι οι κατώτατοι μισθοί προσαρμόζονται στο εθνικό πλαίσιο και ότι λαμβάνεται υπόψη τόσο η αποτελεσματική προστασία των εργαζομένων όσο και η ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρήσεων.

Η ενδεχόμενη έναρξη του ΕΚΜ σε αδικαιολόγητα ψηλό επίπεδο, αυξάνει την πιθανότητα πραγματοποίησης των αρνητικών επιπτώσεων που αναφέρονται πιο πάνω. Γι' αυτό το λόγο θεωρείται προτιμότερο το αρχικό επίπεδο να είναι σχετικά χαμηλό έτσι ώστε να υπάρχει περιθώριο για μελλοντικές προσαρμογές προς τα πάνω μέχρι να βρεθεί το βέλτιστο επίπεδο μέσα από την αξιολόγηση πραγματικών δεδομένων.

Με αυτή την προσέγγιση συνεπάγεται επίσης ότι θα πρέπει να υπάρχουν σαφή κριτήρια που θα καθοδηγούν τον καθορισμό του επιπέδου του ΕΚΜ. Ο πιο διαδεδομένος δείκτης, ο οποίος χρησιμοποιείται για σκοπούς σύγκρισης μεταξύ κρατών είναι ο διάμεσος εθνικός μηνιαίος μισθός. Σε διάφορες εκθέσεις και μελέτες όπως του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, ο ΕΚΜ εκφράζεται ως ποσοστό του διάμεσου εθνικού μηνιαίου μισθού. Συνήθως σε αυτές τις μελέτες συστήνεται όπως ο ΕΚΜ να καθορίζεται μεταξύ του 50-60% του διάμεσου εθνικού μηνιαίου μισθού. Αυτό δεν σημαίνει ότι η συγκεκριμένη σύσταση πρέπει να τηρείται ευλαβικά καθώς τα οικονομικά δεδομένα, οι συνθήκες και οι ιδιαιτερότητες της κάθε οικονομίας είναι διαφορετικά.

Εκτός από τη χρήση του πιο πάνω δείκτη, ο οποίος αντανάκλα εν μέρει και το μεταβαλλόμενο κόστος διαβίωσης, θα πρέπει να λαμβάνονται και άλλα κριτήρια υπόψη όπως το επίπεδο παραγωγικότητας, το βιοτικό επίπεδο, ο πληθωρισμός και ο ρυθμός ανάπτυξης. Πέραν των πιο πάνω, ο Καθηγητής Λούης Χριστοφίδης επισημαίνει και τον θεσμό του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) ως μια επιπρόσθετη παράμετρο που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την περίπτωση της Κύπρου. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή τη παράμετρο, ο ΕΚΜ θα πρέπει να είναι ψηλότερος από το ΕΕΕ, έτσι ώστε να παρέχεται το κίνητρο για απασχόληση.

5. Μηχανισμός Αναπροσαρμογής επιπέδου (ύψους) ΕΚΜ

- ✓ Αναπροσαρμογή του ΕΚΜ σε τακτά διαστήματα για διατήρηση της αποτελεσματικότητας του
- ✓ Ο μηχανισμός θα πρέπει να βασίζεται στην επίτευξη του βασικού στόχου με αντικειμενικότητα
- ✓ Παρακολούθηση και μελέτη του αντικτύπου των προσαρμογών του κατώτατου μισθού
- ✓ Λήψη των τελικών αποφάσεων για αναπροσαρμογές του ΕΚΜ βάσει τεκμηρίωσης από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματα των κοινωνικών εταίρων και όχι βάσει του ισοζυγίου διαπραγματευτικής τους ισχύος ή πολιτικών και άλλων συμφερόντων

Ο ΕΚΜ θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται σε τακτά διαστήματα για διατήρηση της αποτελεσματικότητας του, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους που αναφέρονται πιο πάνω. Ο μηχανισμός αναπροσαρμογής θα πρέπει να βασίζεται στην επίτευξη του βασικού στόχου με αντικειμενικότητα, και να λαμβάνει υπόψη την εκτίμηση των επιπτώσεων, η οποία θα μπορούσε να γίνεται με τη χρήση μοντέλου. Είναι όμως επίσης σημαντικό να διασφαλιστεί ότι ο αντίκτυπος των προσαρμογών του κατώτατου μισθού θα παρακολουθείται και μελετάται επαρκώς και εκ των υστέρων, καθώς οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις των κατώτατων μισθών δεν είναι ποτέ πλήρως προβλέψιμες.

Στις χώρες όπου υπάρχει ΕΚΜ, η πρακτική που ακολουθείται για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του καθώς και για τις αναπροσαρμογές του διαφέρει. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο την ευθύνη για τον μηχανισμό αναπροσαρμογής αναλαμβάνει μια ανεξάρτητη επιτροπή από ειδικούς για το θέμα εμπειρογνώμονες και συμβούλους. Στην Γαλλία και Ολλανδία η αναπροσαρμογή γίνεται από την κυβέρνηση με τη χρήση μαθηματικής φόρμουλας, ενώ στην Πορτογαλία και Πολωνία την ευθύνη της αναπροσαρμογής αναλαμβάνει μία τριμερής επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από την κυβέρνηση, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και συνδέσμους εργοδοτών. Στη Γερμανία όπου ο ΕΚΜ υιοθετήθηκε για πρώτη φορά το 2015, ο αρχικός ΕΚΜ καθορίστηκε από την τότε κυβέρνηση και πλέον αναπροσαρμόζεται από ανεξάρτητη επιτροπή.

Στις περιπτώσεις όπου η αναπροσαρμογή αποφασίζεται από κοινού με τους κοινωνικούς εταίρους υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η αναπροσαρμογή του ΕΚΜ να μην γίνεται αντικειμενικά προς την επίτευξη του βασικού στόχου αλλά με βάση την εκάστοτε διαπραγματευτική δύναμη της κάθε πλευράς, το προσωπικό και πολιτικό συμφέρον. Συνεπώς, η εμπλοκή των κοινωνικών εταίρων στις τελικές αποφάσεις είναι προτιμότερο να αποφευχθεί, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι απόψεις και τα επιχειρήματά τους δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μέσω υπομνημάτων και συναντήσεων.

Παρόμοια είναι και η εισήγηση του Καθηγητή Λούη Χριστοφίδη στο σχετικό δοκίμιο που έχει δημοσιεύσει πρόσφατα, η οποία αναφέρεται σε σύσταση και

λειτουργία ανεξάρτητου συμβουλευτικού σώματος, το οποίο θα απαρτίζεται από ειδικούς εμπειρογνώμονες και θα συμβουλεύει την κυβέρνηση για λήψη αποφάσεων. Παρ' όλα αυτά υπάρχει ο κίνδυνος τέτοια σώματα να μην είναι πλήρως αμερόληπτα. Ως εκ τούτου, χρειάζεται προσοχή στο διορισμό των μελών τους.

6. Άλλα συνδυαστικά μέτρα για υποστήριξη του βασικού στόχου του ΕΚΜ σχετικά με τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης των εργαζομένων

- ✓ Προώθηση μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών προβλημάτων που αυξάνουν το κόστος διαβίωσης (π.χ. κόστος στέγασης, μεταφορών, ενέργειας) σε συνάρτηση με το θεσμό του ΕΚΜ μπορούν να αποφέρουν συνδυαστικά οφέλη προς επίτευξη της διασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης
- ✓ Οι συλλογικές συμβάσεις μπορούν να ενεργήσουν συμπληρωματικά βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και όχι άλλων συμφερόντων

Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, για την επίτευξη του βασικού στόχου του ΕΚΜ, πιθανώς το σύστημα ΕΚΜ να μην είναι αρκετό από μόνο του. Καθώς η αγοραστική δύναμη επηρεάζεται από τους πραγματικούς μισθούς, η βελτίωση στο κόστος διαβίωσης είναι εξίσου και ίσως πιο σημαντική από την αύξηση των ονομαστικών μισθών. Επομένως, μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών προβλημάτων και στρεβλώσεων που αυξάνουν το κόστος διαβίωσης (π.χ. κόστος στέγασης, μεταφορών και ενέργειας) σε συνάρτηση με το θεσμό του ΕΚΜ μπορούν να αποφέρουν συνδυαστικά οφέλη προς επίτευξη της διασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Επίσης, οι συλλογικές συμβάσεις μπορούν να ενεργήσουν συμπληρωματικά για καλύτερη στόχευση, με βάση αντικειμενικά κριτήρια και δεδομένα για την επίτευξη του βασικού σκοπού και όχι άλλων συμφερόντων.